

Activitats realitzades

Sopar anual del GRC

L'11 de setembre va tenir lloc a l'Hotel Muntanya de Prullans el sopar anual de gala del Grup de Recerca de Cerdanya, al qual van assistir força socis, alguns amb acompanyant per celebrar els dos primers anys d'existència de l'Associació i per compartir una estona plegats idees, experiències i bromes.

La idea és que, en futures edicions, aprofitant el sopar que se celebrarà l'11 de setembre també, es lliuri un premi al millor treball de recerca d'un treball sobre la Cerdanya. Actualment hi estem treballant sobre les bases i sobre el finançament del premi.

Un parell de moments del sopar de gala del GRC de l'11 de setembre del 2010, a l'Hotel Muntanya de Prullans.

II Setmana del Patrimoni

Dissabte, 25 de setembre, pel matí, dins del marc de les Jornades Europees de Divulgació del Patrimoni, va tenir lloc una sortida per conèixer els monuments megalítics de la Cerdanya. Hi van participar unes 30 persones i vam visitar el menhir d'Eina, la Pedra Dreta de Llivia, el dolmen de Brangulí i el menhir d'Isòvol.

Dissabte, 25 de setembre, per la tarda, unes 45 persones van assistir a la conferència de l'arqueòleg i policia Jordi Campillo titulada: "L'espoli patrimonial a la Cerdanya", on es va explicar quin ha estat l'espoli sofert per la comarca des de començaments del segle XX, amb imatges i explicacions. L'acte es va cloure amb abundants preguntes del públic sobre aquesta temàtica.

Diumenge, 26 de setembre, pel matí, unes 25 persones van participar de la sortida per anar a veure esglésies romàniques de la Cerdanya. Concretament es varen visitar les esglésies de Sant Fruituós de Llo, Sant Martí d'Hix, Sant Esteve de Guils, Santa Eugènia de Saga, Santa Maria d'All i Sant Pere d'Olopte. Les esglésies es van triar per l'espectacularitat de la portalada i pel seu bon estat de conservació.

Els assistents a la primera jornada, al "dolmen" modern de Llivia.

Jordi Campillo durant la seva xerrada sobre l'espoli patrimonial.

Fòrum Cerdanya: Estem els cerdans ben informats?

Dissabte, 18 de setembre, a la Sala de Convencions del Museu Cerdà de Puigcerdà, a les 18 hores, va tenir lloc una nova edició del Fòrum Cerdanya, organitzat pel Grup de Recerca de Cerdanya, amb el títol: "Estem ben informats els cerdans?", on es tractaren qüestions com la quantitat i la qualitat dels mitjans de comunicació cerdans o que informen sobre la Cerdanya, els problemes per exercir la professió de periodista a la comarca o com ens tracten els grans mitjans de comunicació des de la distància.

Hi varen participar en aquesta edició, Josep Maria Teignier, responsable de Ràdio Pirineus, Laurent Leygue, professor de català del Lycée de Font-romeu i responsable d'una pàgina web on es donen notícies de la Cerdanya en francès i en català i Guillem Lluch, periodista i corresponsal de Catalunya Ràdio i de Televisió dels Pirineus a la Cerdanya. Va moderar el debat, el president del GRC, Enric Quílez.

comarca, especialment els centrats a les grans ciutats, ens ningunegen força, tant pel que fa a la premsa, la ràdio -on potser es nota menys-, com a les televisions.

- Algun dels ponents va reivindicar que a la comarca hi hagués una delegació de TV3, com passa a les comarques veïnes o, com a mínim, que les delegacions de les comarques properes cobrissin les notícies que passen a la Cerdanya.

- Respecte de les opcions de futur, els debatents van rebutjar per massa cara una televisió transfronterera, ja que tot i que hi ha una certa voluntat política de crear-ne una, els números "canten" i no la fan factible. A més a més, estaria el problema de la llengua, ja que la major part dels altcerdans i capcinesos no parlen el català.

- Els participants van estimar que el futur són els mitjans digitals (Facebook, Twitter, blocs, webs de notícies) en convivència amb els mitjans tradicionals actuals (televisió, ràdio i premsa escrita).

Assistents al Fòrum Cerdanya. D'esquerra a dreta: Enric Quílez (moderador), Josep Maria Teignier, Laurent Leygue i Guillem Lluch.

Les principals conclusions que van sortir del debat són les següents:

- Els cerdans estan prou ben informats, si ho volen, ja que disposen de premsa, premsa gratuïta, ràdio, televisió i mitjans digitals on surt diàriament informació de la comarca. Es va precisar, però, que la Baixa Cerdanya té més mitjans de comunicació que tracten d'ella que no pas l'Alta Cerdanya i Capcir, que en té molts menys.

- Una altra qüestió és si els cerdans volen estar informats d'allò que passa a la comarca. L'opinió general dels participants al debat va ser que no, que els cerdans "passen" bastant d'allò que succeeix a la comarca, especialment si no passa al seu poble o al seu carrer, potser com a conseqüència del caràcter tancat dels cerdans.

- Sobre si els mitjans de comunicació de fora de la comarca ens tracten adequadament, llevat d'alguna excepció, el sentir general és que no, que a menys que passi una gran desgràcia o un fet social molt rellevant, els mitjans massius de fora de la

Participació a la XVI Trobada Micològica de Tardor

Com cada any, el Grup de Recerca de Cerdanya participa en l'organització de les Trobades Micològiques de Tardor de Cerdanya, que tenen lloc al Museu Cerdà de Puigcerdà.

XVI TROBADA MICOLÒGICA DE Cerdanya
PUIGCERDÀ 9 I 10 D'OCTUBRE DE 2010

DISSABTE 9 D'OCTUBRE
De les 18.00 a 22.00 classificació, consulta i muntatge de l'exposició.
Podreu col·laborar i participar en l'exposició portant els vostres bolets per a la seva classificació.
Micòleg titular: Josep Ballarà.

DIVENGE 10 D'OCTUBRE
De les 11.00 a les 14.00 i de les 17.00 a les 20.00 exposició de les espècies de bolets.
A partir de les 12.00:
Lliurament dels premis del VIII Concurs de Fotografia Micològica.
Xerrada gastronòmica sobre bolets.
Degustació gratuïta de diferents plats de bolets preparats per la Societat Gastronòmica del Pirineu.
Taü d'embotits facilitats per Casa Esquena, P.O.C.I.C. i Artesanes Carlit.

Totes les activitats són gratuïtes.

Per a més informació:
MVSEV CERDA
tel. 978 88 43 03

Agraïments:
Als micòlegs Josep Ballarà, Miquel Rovira, Serge Puymarat i Corsino Givierez i a l'Associació Micològica Font i Ozer, així com el Grup de Recerca de Cerdanya.

ORGANITZADORS
MVSEV
Ajuntament de Puigcerdà
CFRDA
Club Micològic de Puigcerdà

COL·LABORADORS
Societat Gastronòmica del Pirineu
ASRICE
Esbey SL
Radio Pirineu
Casa Esquena
P.O.C.I.C.
Artesanes Carlit
Club Micològic de Puigcerdà
Grup de Recerca de Cerdanya

PATROCINADORS
Ajuntament de Puigcerdà
La Caixa
Materials Domèstic SA
Papeteria Rolland
Gran Vall
Mensajes Eléctricas Abar Valente SL
Marin Eléctricas SL
Myst Pirineus SL

Cartell anunciador de les XVI Jornades Micològiques de Tardor a la Cerdanya.

Conferència: "La teoria de jocs i les grans batalles històriques"

Dissabte 16 d'octubre, a la Sala de Convencions del Museu Cerdà de Puigcerdà, a les 18h, el Grup de Recerca de Cerdanya va presentar la conferència: "La teoria de jocs i les grans batalles històriques", a càrrec de l'especialista en la matèria, Xavier Rubio.

La teoria de jocs permet simular mitjançant ordinadors de gran potència de càlcul algunes batalles històriques de les quals tenim prou informació, a fi de comprendre'n els detalls i explicar per què el resultat va ser el que va ser i com podrien haver estat les coses si s'haguessin introduït determinats canvis.

La conferència va ser seguida per una trentena de persones.

Xavier Rubio és Enginyer Superior Informàtic per la Universitat Pompeu Fabra i és coautor de llibres com "Almenar 1710. Victòria anglesa a Catalunya", "Talamanca 1714. Arqueologia d'una batalla" i "God Save Catalonia".

Xavier Rubio durant la seva conferència.

CONFERÈNCIA
La teoria de jocs i les grans batalles històriques
A càrrec de Xavier Rubio

Dissabte, 16 d'octubre a les 18:00 hores, a la Sala de Convencions del Museu Cerdà de Puigcerdà

ORGANITZADORS: [Logos de MVSEV, Ajuntament de Puigcerdà, CFRDA, Club Micològic de Puigcerdà]

COL·LABORADORS: [Logos de ASRICE, Esbey SL, Radio Pirineu, Casa Esquena, P.O.C.I.C., Artesanes Carlit, Club Micològic de Puigcerdà, Grup de Recerca de Cerdanya]

PATROCINADORS: [Logos de Ajuntament de Puigcerdà, La Caixa, Materials Domèstic SA, Papeteria Rolland, Gran Vall, Mensajes Eléctricas Abar Valente SL, Marin Eléctricas SL, Myst Pirineus SL]

Cartell anunciador de la conferència.

Participació a les VII Trobades Culturals Pirinenques a la Seu

Dissabte, 23 d'octubre van tenir lloc a la Seu d'Urgell les VII-Trobades Culturals Pirinenques, a la Seu d'Urgell, a les quals va participar el Sr. Enric Quílez i Castro en representació del Grup de Recerca de Cerdanya i que enguany organitzava el jove Institut d'Estudis Comarcals de l'Alt Urgell (IECAU).

Va presentar dues ponències, una titulada "L'astronomia a la Cerdanya. 2010", on es van repassar les activitats dutes a terme pel GRC durant l'any 2010 relacionades amb l'Astronomia i una altra –per escrit– "Les publicacions digitals al Pirineu, un nou format de comunicació", on es parlava de l'edició de revistes digitals com una nova potencialitat per comunicar els pirinencs entre ells i on es parlava, entre d'altres, d'aquesta revista.

Les Jornades van anar molt bé, amb força presència de públic i van permetre de fer molts contactes i un intercanvi fluid d'idees i propostes.

Entre elles, es van lligar algunes futures conferències que portarà a Puigcerdà el GRC i una col·laboració durant la Setmana de la Ciència amb l'Agrupació Astronòmica de la Seu d'Urgell (AASU).

Enric Quílez durant la lectura de la seva comunicació.

Fòrum Cerdanya: "La Vegueria de l'Alt Pirineu i Aran"

Dissabte, 30 d'octubre del 2010, a les 18 hores, a la Sala de Convencions del Museu Cerdà, i dins del marc del "Fòrum Cerdanya", el Grup de Recerca de Cerdanya organitzà un debat titulat: "La Vegueria de l'Alt Pirineu i Aran. Un mal negoci per Cerdanya?".

Hi van participar en Joan Planella, alcalde de Puigcerdà, en Joan Pous, expresident del Consell Comarcal de la Cerdanya i actual vicepresident del Consell Comarcal i Amadeu Gallart, exalcalde de la Seu i un dels pares ideològics de la Vegueria de l'Alt Pirineu i Aran. De moderador, va exercir el periodista Guillem Lluch.

Al debat es varen plantejar qüestions com: quina és la valoració sobre la creació de la Vegueria? Esteu d'acord en l'àmbit territorial que agrupa aquesta vegueria? Creieu que la gent del territori ha estat consultada i recolza la vegueria? Creieu que el procés de constitució de la vegueria s'ha dut correctament? Quina opinió teniu del tema de la capitalitat de la vegueria? Creieu que si hi ha un canvi de Govern a les properes eleccions es desenvoluparà la vegueria? Creieu que la vegueria és un bon negoci per la Cerdanya?

Aquestes preguntes es van contestar des de postures diverses, tot sovint antagòniques. Des de qui creia que la Vegueria era una bona idea i que representaria un progrés per a les comarques pirinenques, fins a qui pensava que seria una ruïna total per a les comarques del Pirineu.

Sí que va haver coincidència en el fet que potser el desplegament de la Vegueria no s'ha fet adequadament i que no s'ha consultat prou els habitants del territori abans de tirar endavant el projecte. També es va considerar poc probable que, encara que hi hagués un canvi de color en el Govern de la Generalitat, la Vegueria es tirés enrere.

Malgrat tot, un altre punt de coincidència va ser que després del "repàs" fet pel Tribunal Constitucional a l'Estatut i, en concret, a l'apartat de les vegueries, difícilment es veurà aviat la implantació definitiva de la Vegueria de l'Alt Pirineu i Aran.

El debat va ser seguit per una cinquantena de persones de tots els àmbits.

Participants de la taula rodona. D'esquerra a dreta: Amadeu Gallart, Joan Pous, Joan Planella i Guillem Lluch (moderador).

La Nit d'Ànimes i els Espantanens

El Grup de Recerca de Cerdanya (GRC) té com una de les seves finalitats, la recuperació de tradicions etnològiques pròpies dels Països Catalans, especialment del Pirineu i de la Cerdanya, que és la seva principal àrea d'actuació.

Enguany, el GRC ha decidit continuar amb la recuperació una tradició catalana antigament molt celebrada com és la **Nit d'Ànimes**. Si bé estrictament la **Nit d'Ànimes** correspondria a la nit de l'1 de novembre, el pas dels temps ha desplaçat la major part de les celebracions d'aquest caràcter a la nit anterior, en la forma americanitzada d'aquesta festa anomenada Halloween.

En contra d'allò que pensa molta gent, el Halloween (Hallow Even: Nit d'Ànimes) no és una tradició pròpiament americana, sinó que va ser portada pels irlandesos emigrants als Estats Units i correspon a la festa cèltica del Samhain, que se celebra la nit del 31 d'octubre.

Segons la tradició cèltica, aquesta nit les portes del món inferior (el dels esperits) romanen obertes i els esperits poden sortir al nostre món o bé els humans poden baixar a l'inframón. La festa és molt reconeguda i encara se celebra.

Per posar un exemple curiós, la famosa carbassa del Halloween també s'emprava a moltes poblacions d'Astúries fins a començaments del segle XX, sense que hi hagués cap influència americana, possiblement reduïdes de l'antiga celebració precristiana.

La festa del Samhain va ser cristianitzada fa segles a les nostres contrades i convertida en la Nit d'Ànimes, tot i que en essència són la mateixa festa. Des del Grup de Recerca volem anar recuperant cada any diferents elements festius i etnològics relacionats amb la Nit d'Ànimes.

L'any passat, vam introduir tres Espantanens, uns personatges típics del folklore europeu que es fan servir per espantar la mainada dient-los que si no es porten bé, vindrà tal o qual espantanens (com l'home del sac o el Papus) i se'ls endurà.

Amb l'ajut d'alguns actors locals de teatre, el GRC vol escenificar aquests personatges, alguns dels quals són originaris de Cerdanya, com el **Rosegacebes** (del Vilar d'Urtx), la **Nit** (Meranges) o en **Papassa** (Urús, Bellver), que són els que el 2009 es van recuperar.

En **Rosegacebes** és una ànima errant que quan era mortal es dedicava a robar les cebes d'un veí. Un dia, el veí, empipat que li robessin a l'hort el va maleir per tota l'eternitat i el

malefici va tenir efecte, restant obligat a vagar per tota l'eternitat com una ànima en pena.

En **Papassa** és un gegant horrible, basat en el Papus. Va encaputxat, amb un cucurutxu per barret i una capa negra. Només se li veuen els ulls.

La **Nit** va tota de negre i habita els cims de Meranges, va tota desgrenyada i arrugada i es diverteix turmentant les criatures. A la capa, porta unes petites incrustacions brillants que representen les estrelles.

Enguany, introduïm quatre espantanens nous: en **Camunyes**, en **Banya Verda**, el **Jan del Gel** i la **Mort**.

En **Camunyes** és una bestiola de boca gran i llargs ullals que engolia els nens com si fossin de marenga. Es diu que viu als terrats i a les golfes, de les quals baixa per emportar-se els nens.

En **Banya Verda** és un dimoniàs que es distingia per posseir una enorme banya verda al centre del front. Cal remarcar que antigament es creia que el diable era verd, color que posteriorment va canviar a vermell i negre. Aquest subjecte té com a missió anar per aquí per allà armat amb una forca, on punxa tots els nens dolents que troba al seu pas, carregant-los en una cistella que porta penjada a l'esquena i els porta a l'infern, on són llençats a bullir als enormes calderons d'en Pere Boter, on hi van a parar cada dia centenars de nens entremaliats i desobedients.

El **Jan del Gel** és un espantanens típic de la Vall de Ribes. Per evitar que els nens surtin fora de casa quan fa molt de fred, se'ls amenaça amb la presència del **Jan del Gel**. El seu cos és de gel i deixa gelat i exànime amb una sola mirada. Llavors es carrega el malaurat a l'esquena i se l'endu al seu antre i se'l menja en sopa.

La **Mort** és l'espantanens i espantagrans definitiu. A Catalunya, tot i que no se la cita mai pel seu nom (no sigui que vingui de debò), s'espantava amb ella els nens, fent ús d'alguns dels seus sobrenoms: la Blanca, la Calva, la Desdentegada, la Seca... Es feia creure els nens que hi aniria i se'ls enduria emportant-se'ls dins d'un sac a l'esquena. Les seves mans estaven tan fredes que els deixaria gelats i porta una dalla amb la inscripció "*Nemini parco*" (a ningú no perdono).

Els espantanens van recórrer els carrers de Puigcerdà a partir de les 19h, acompanyats de tambors i una comitiva que va anar repartint dolços entre els nens que trobaven.

